

Schoolgezondheidsbeleid

- de ontwikkeling van een vragenlijst met betrekking tot schoolgezondheidsbeleid en optimalisatie van het tabellenboek voor het voortgezet onderwijs -

Gelre-IJssel

Willeke Wijburg

Stage GGD Gelre-IJssel april – juli 2007

Samenvatting

De Elektronische MOnitor VOlksgezondheid (E-MOVO) is een elektronische monitor met als doel het in kaart brengen van gezondheid, welzijn en leefstijl van jongeren in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs en het geven van voorlichting aan deze jongeren. Scholen ontvangen een schoolrapport met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen. In het schoolrapport is een bijlage opgenomen met tabellen van de resultaten per vraag. Onbekend is in hoeverre de scholen de resultaten gebruiken om hun beleid aan te passen of om lessen en activiteiten te organiseren met betrekking tot de thema's uit E-MOVO 2003. Het doel van deze stage is het bepalen welke methode het beste is om informatie te verzamelen over het schoolgezondheidsbeleid van scholen in het voortgezet onderwijs en hun wensen met betrekking tot het tabellenboek voor de resultaten van E-MOVO 2007.

De vragenlijst is ontwikkeld met als doel het schoolgezondheidsbeleid van een school voor het voortgezet onderwijs in kaart te brengen, te bepalen in welke mate de resultaten van E-MOVO 2003 invloed hebben gehad op het schoolgezondheidsbeleid en het tabellenboek te optimaliseren.

In totaal zijn 12 scholen benaderd voor participatie. Uiteindelijk hebben 9 scholen meegedaan. Voorwaarde bij de selectie voor een school was dat de school in 2003 met E-MOVO had meegedaan en voor 2007 al had toegezegd te zullen meedoen. Als de E-MOVO contactpersoon mee wilde werken, werd de vragenlijst met bijlage en begeleidende brief zowel via e-mail als per post verstuurd. Tijdens het telefoongesprek werd (voor zover mogelijk) direct een afspraak voor het interview gemaakt.

De vragenlijst werd ingevuld door de E-MOVO contactpersoon van de school. Tijdens een interview werd de vragenlijst besproken, wat ongeveer een half uur tot een uur duurde. Het doel van dit vraaggesprek was door aanvullende vragen te stellen, de antwoorden zo volledig mogelijk te krijgen en onduidelijkheden weg te nemen. Vijf van de negen scholen zijn bezocht voor het interview, de overige 4 zijn geïnterviewd via de telefoon. Het interview werd opgenomen als de geïnterviewde daar geen bezwaar tegen had.

De resultaten zijn beschrijvend weergegeven, omdat het aantal scholen te klein is om de verzamelde gegevens te analyseren.

De volledigheid van de antwoorden is bij beide vormen van interview goed te noemen, maar bij de face-to-face interviews iets beter, omdat er meer verdiepende vragen gesteld kunnen worden. De tijd die het de geïnterviewde kost om de vragenlijst in te vullen is voor beide soorten interviews gelijk, maar per persoon verschillend. De tijd die het de interviewer kost is voor de face-to-face interviews aanmerkelijk groter, omdat de reistijd aanzienlijk is. Als de vragenlijst teruggestuurd was voor het telefonische interview, duurde het uitwerken net zo lang als de face-to-face interviews. De haalbaarheid in totaal is voor beide soorten interviews ongeveer gelijk.

De vragenlijst geeft een goed overzicht over het beleid, de activiteiten / lessen / projecten binnen scholen. Scholen hebben niet altijd een beleid met betrekking tot gezondheid, welzijn en leefstijl. Aandacht voor de meeste thema's is er wel. De wensen voor het tabellenboek zijn over het algemeen hetzelfde, scholen willen graag een vergelijking maken met andere scholen en met de situatie in 2003. Binnen de school willen ze ook graag zien waar de problemen liggen.

Na het testen van de vragenlijst en de verschillende manieren van interviewen kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- De vragenlijst is met een aantal kleine aanpassingen geschikt om een overzicht te geven van het schoolgezondheidsbeleid en activiteiten / lessen / projecten met betrekking tot gezondheid, welzijn en leefstijl.
- De hoeveelheid informatie is voor beide manieren van interviewen ongeveer gelijk. Het is dus mogelijk om de interviews telefonisch af te nemen. Het beste zou zijn als de vragenlijsten al (digitaal) teruggestuurd zijn, zodat het gesprek verdiepend is.
- Het tabellenboek wordt gebruikt door scholen en scholen zouden graag gegevens van hun school zien in vergelijking met Oost Nederland en cijfers uit 2003.

Na het uitvoeren van dit onderzoek is er een aantal aanbevelingen voor de toekomst opgesteld:

- De vragenlijst kan verbeterd worden door een aantal begrippen af te bakenen. Het gaat hierbij vooral om de begrippen 'aandacht voor', 'schoolgezondheidsbeleid' en 'schoolomgeving'. Verder kunnen onduidelijkheden weggenomen worden, door tijdens het interview door te vragen naar de antwoorden.
- Het toevoegen van antwoordcategorieën bij de vragen over de thema's en specifieke thema's kan het invullen voor de scholen vergemakkelijken, de tijd die het kost en het vergeten van antwoorden verminderen. Verder kan een overzicht van het verplichte curriculum ook worden toegevoegd in de antwoordcategorieën, zodat een overzicht gegeven wordt van de lessen en activiteiten die elke school standaard heeft.
- Het terugsturen van de ingevulde vragenlijsten voordat het interview plaatsvindt, kan het interview zelf verdiepen. Verdiepende vragen kunnen gesteld worden in plaats van het oplezen van de antwoorden door de geïnterviewde.
- De vragenlijst kan het beste door de zorgcoördinator of iemand met een aanverwante functie ingevuld worden. Het benaderen van de school kan het beste via de contactpersoon verlopen.
- Aan het schoolrapport kunnen eventueel wat ideeën of voorbeelden met betrekking tot aandacht of oplossingen van een probleem van andere scholen toegevoegd worden, om scholen op ideeën te brengen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	2
1. INLEIDING	5
2. DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN	6
2.1 SUBDOELSTELLING 1	6
2.2 SUBDOELSTELLING 2	7
3. METHODE	8
3.1 SELECTIE EN WERVING SCHOLEN	8
3.2 VRAGENLIJST	8
3.3 GEGEVENSVERZAMELING	9
4. RESULTATEN	11
4.1 HAALBAARHEID VRAGENLIJST	11
4.2 SCHOOLGEZONDHEIDSBELEID	12
4.3 THEMA'S IN LESSEN.....	12
4.4 INVLOED E-MOVO 2003	14
4.5 TABELLENBOEK	14
4.6 REDEN PARTICIPATIE E-MOVO 2007	15
5. DISCUSSIE	16
5.1 VRAGENLIJST	16
5.2 VERSCHIL FACE-TO-FACE EN TELEFONISCHE INTERVIEWS	17
5.3 SCHOOLGEZONDHEIDSBELEID EN TABELLENBOEK	18
6. CONCLUSIE	19
7. AANBEVELINGEN	19
8. REFERENTIES	19
BIJLAGE 1 VRAGENLIJST	20
BIJLAGE 2 VOORBEELDTABELLEN	31
BIJLAGE 3 VOORBEELD STANDAARDISEREN	32
BIJLAGE 3 VOORBEELD STANDAARDISEREN	33

1. Inleiding

De Elektronische MOnitor VOlksgezondheid (E-MOVO) is een elektronische monitor met als doel het in kaart brengen van gezondheid, welzijn en leefstijl van jongeren in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs en het geven van voorlichting aan deze jongeren. In 2003 is deze monitor voor het eerst uitgevoerd in Oost Nederland (de provincies Gelderland en Overijssel). Na de monitor vond er terugkoppeling plaats richting leerlingen, scholen en gemeente. De voorlichting aan leerlingen was individueel en sloot aan bij de antwoorden die de leerlingen hadden gegeven. Onderwerpen voor voorlichting waren bewegen, roken, fruit eten, alcoholconsumptie, veilig vrijen, drugsgebruik en geestelijk welzijn. Scholen en gemeenten kregen adviezen ten aanzien van gezondheidsbeleid (De Nooijer e.a., 2006). Scholen ontvangen een schoolrapport met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen. In het schoolrapport was een bijlage opgenomen met tabellen van de resultaten per vraag. In de tabellen waren de gegevens van de school weergegeven als totaal en uitgesplitst naar opleidingsniveau en klas. Verder waren de gegevens van Oost Nederland weergegeven om de school met de situatie in Oost Nederland te kunnen vergelijken.

Uit de evaluatie van E-MOVO 2003 bleek dat een meerderheid van de scholen (54%) de resultaten wilde gebruiken bij het ontwikkelen van beleid op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl. Ongeveer 63% van de scholen wilde de resultaten gaan gebruiken om specifieke lessen en activiteiten op te zetten. Deze lessen en activiteiten gaan dan vooral over roken, drugs en seksuele voorlichting (De Nooijer e.a., 2006). Onbekend is in hoeverre de scholen daadwerkelijk de resultaten gebruikt hebben om hun beleid aan te passen of om lessen en activiteiten te organiseren met betrekking tot de thema's uit E-MOVO 2003.

Uit de evaluatie op schoolniveau bleek dat ongeveer 70% van de scholen aangaf dat het schoolrapport goed bruikbaar was voor de school. Wat in de rapporten gemist werd, was een vergelijking tussen scholen met hetzelfde opleidingsniveau (bijvoorbeeld VMBO onderling en HAVO / VWO onderling). Een andere suggestie was om naast de percentages ook aantallen te noemen, vooral bij deelgroepen (De Nooijer e.a., 2006). In 2007 zal E-MOVO opnieuw worden uitgevoerd.

In deze stage is gekeken naar het schoolgezondheidsbeleid van middelbare scholen en hoe aanbevelingen en aanpassingen met betrekking tot het schoolrapport uitgewerkt kunnen worden.

2. Doel en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is het bepalen welke methode het beste is om informatie te verzamelen over het schoolgezondheidsbeleid van scholen in het voortgezet onderwijs en hun wensen met betrekking tot het tabellenboek. Belangrijke vraag hierbij is:

- Levert een telefonisch interview over de vragenlijst dezelfde informatie op als een face-to-face interview? Criteria hierbij zijn: volledigheid van de vragen en antwoorden, tijd / kosten en belasting met betrekking tot het invullen van de vragenlijst

Dit onderzoek heeft twee subdoelstellingen die naast de hoofddoelstelling apart worden uitgewerkt.

2.1 Subdoelstelling 1

Het eerste subdoel is inzicht krijgen in het huidige beleid van middelbare scholen op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl en de (daarbij behorende) gezondheidsbevorderende activiteiten. Belangrijk hierbij is de mate waarin resultaten van E-MOVO 2003 hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het beleid of de totstandkoming van gezondheidsbevorderende activiteiten.

Onderzoeksvragen hierbij zijn:

- Is er op de school een schoolgezondheidsbeleid aanwezig? Zo ja, wat zijn de belangrijkste speerpunten met betrekking tot gezondheid, welzijn en leefstijl?
- Hoe worden de belangrijkste speerpunten met betrekking tot gezondheid, welzijn en leefstijl in praktijk gebracht op school? Dus welke activiteiten, lessen of regels zijn er georganiseerd op school?
- Zijn er sinds 2003 veranderingen aangebracht in het schoolgezondheidsbeleid?
- Als er veranderingen waren in het schoolbeleid, was dat naar aanleiding van E-MOVO 2003 of waren er andere factoren van invloed? En welke factoren waren dat dan?
- Als E-MOVO geen invloed had op het veranderen van het schoolgezondheidsbeleid, wat was daar dan de reden van?

2.2 *Subdoelstelling 2*

Het tweede subdoel is het aanpassen van de kolommen in het tabellenboek zodat het tabellenboek met de nieuwe gegevens leesbaar en overzichtelijk blijft voor de scholen.

Onderzoeksvragen bij het tweede doel zijn:

- Welke informatie zien scholen graag terug in de kolommen van het tabellenboek?
- Hoeveel informatie kan er in de tabellen geplaatst worden zonder dat de leesbaarheid verloren gaat?
- Wat vinden scholen van het aan hen voorgelegde concept?
- Met welk doel bekijken scholen de tabellen uit het tabellenboek?

3. Methode

3.1 Selectie en werving scholen

In totaal zijn 12 scholen benaderd voor participatie. Uiteindelijk hebben 9 scholen meegedaan. Twee scholen wilden niet meedoen met deze pilot, omdat de school het te druk had met andere zaken aan het einde van het schooljaar en 1 school was op het moment van de gemaakte afspraak en daarna niet meer bereikbaar.

Voorwaarde bij de selectie voor een school was dat de school in 2003 met E-MOVO had meegedaan en voor 2007 al had toegezegd te zullen meedoen. De eerste 5 scholen zijn geselecteerd uit een lijst met scholen die al hadden toegezegd te zullen meedoen met E-MOVO 2007. De 5 benaderde scholen gaven allen aan te willen meedoen. Op het moment van selectie van de eerste 5 scholen, waren er nog niet zoveel scholen beschikbaar. Desondanks kon er toch een verdeling van de scholen over het werkgebied van de GGD gemaakt worden. De tweede serie scholen is geselecteerd nadat de eerste 5 scholen geïnterviewd waren. Inmiddels was de werving voor E-MOVO 2007 bijna klaar en kon een selectie gemaakt worden die goed verspreid was over het gebied en een goede combinatie van stad en platteland omvatte.

De E-MOVO contactpersoon binnen een school is de persoon die alles regelt voor E-MOVO, bijvoorbeeld het reserveren van computerlokalen, inroosteren van klassen, uitdelen brieven, etc. De functies van de E-MOVO contactpersonen zijn per school verschillend. Veel scholen hebben een zorgcoördinator aangewezen als contactpersoon, andere scholen een lid van de directie. Alle scholen zijn benaderd via een telefoongesprek met deze E-MOVO contactpersoon. Als de E-MOVO contactpersoon mee wilde werken, werd de vragenlijst met bijlage en begeleidende brief zowel via e-mail als per post verstuurd. Tijdens het telefoongesprek werd (voor zover mogelijk) direct een afspraak voor het interview gemaakt. Het interview werd minstens 1 week later gepland dan het versturen van de vragenlijst, zodat de contactpersoon genoeg tijd zou hebben om de benodigde informatie te verzamelen.

Indien de contactpersoon vond dat hij of zij te weinig van het schoolgezondheidsbeleid van de school afwist, werd door de onderzoeker een afspraak gemaakt met iemand binnen de school die beter op de hoogte was van de stand van zaken.

3.2 Vragenlijst

De vragenlijst is ontwikkeld met als doel het schoolgezondheidsbeleid van een school voor het voortgezet onderwijs in kaart te brengen, te bepalen in welke mate de resultaten van E-MOVO 2003 invloed hebben gehad op het schoolgezondheidsbeleid en het tabellenboek te optimaliseren.

Daartoe werd een aantal vragen ontwikkeld over algemene gegevens van de school. Het beleid met betrekking tot gezondheid, welzijn en leefstijl werd nagevraagd via open vragen,

inclusief vragen over wie er bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid betrokken zijn. Daarna volgden vragen over huidige activiteiten op school met betrekking tot een aantal thema's (zie vraag 9 van de vragenlijst, bijlage 1) en specifieke thema's (zie vraag 10 van de vragenlijst, bijlage 1). De thema's hadden betrekking op voeding, beweging, overgewicht, alcohol, roken, pesten, drugsgebruik, criminaliteit en veiligheid, spijbelen, relaties en seksualiteit, psychische problemen en schoolomgeving. De specifieke thema's omvatten de speerpunten van het ministerie van VWS: overgewicht (voeding en bewegen), roken, alcohol en psychische problemen. Bij de specifieke thema's werd gevraagd naar factoren die bijgedragen hebben aan de aandacht voor het thema, of geen aandacht voor het thema. Vervolgens werd een aantal vragen over het schoolrapport en tabellenboek gesteld. Onder andere met welk doel het schoolrapport en tabellenboek ingekeken zijn. Enkele andere vragen hadden betrekking op wat scholen graag zouden terugzien in tabellen. De voorbeeldtabellen die bij de vragen over het tabellenboek horen, waren ontwikkeld met behulp van het format van de tabellen in 2003 (zie bijlage 2 voor de voorbeeldtabellen).

3.3 *Gegevensverzameling*

De vragenlijst werd ingevuld door de E-MOVO contactpersoon van de school. Tijdens een interview werd de vragenlijst besproken, wat ongeveer een half uur tot een uur duurde. Het doel van dit vraaggesprek was door aanvullende vragen te stellen, de antwoorden zo volledig mogelijk te krijgen en onduidelijkheden weg te nemen.

In totaal hebben 9 scholen meegedaan met deze pilot. Vijf van deze scholen zijn bezocht voor het interview, de overige 4 zijn geïnterviewd via de telefoon. Het interview werd opgenomen als de geïnterviewde daar geen bezwaar tegen had. De telefonische interviews zijn ook opgenomen, door een voice recorder naast de telefoon te leggen, waarbij de telefoon op speaker stond.

Bij de face-to-face interviews werd de vragenlijst besproken aan de hand van wat de geïnterviewde ingevuld had. De ingevulde versie van de geïnterviewde werd meegenomen door de interviewer als hulp bij het uitwerken. Verder werden bij het uitwerken de opname van het gesprek en de aantekeningen van de interviewer gebruikt. Bij de telefonische interviews was niet gevraagd om de vragenlijst na invullen terug te sturen. Tijdens de telefonische interviews werden de antwoorden van de vragen besproken. Twee scholen hadden de ingevulde vragenlijst teruggestuurd. De telefonische interviews werden uitgewerkt aan de hand van de opnames van het gesprek, aantekeningen van de interviewer en de eventueel aanwezige ingevulde vragenlijst.

De resultaten zijn beschrijvend weergegeven, omdat het aantal scholen te klein is om de verzamelde gegevens te analyseren.

Na de eerste 5 interviews is de vragenlijst op een aantal kleine punten aangepast: er zijn synoniemen van schoolgezondheidsbeleid toegevoegd (schoolplan / zorgplan) en de term tabellenboek is enkele keren vervangen door tabellen achter in het schoolrapport. Zie bijlage 1 voor de vragenlijst zoals die bij de tweede serie interviews is gebruikt. Uit de eerste 5 interviews bleek dat de term gestandaardiseerde cijfers niet begrepen werd. Bij de tweede serie interviews is daarom een voorbeeld toegevoegd over gestandaardiseerde cijfers (zie bijlage 3).

4. Resultaten

Zoals eerder beschreven, zijn de interviews in twee series afgenomen, een serie face-to-face interviews en een serie telefonische interviews. In bijlage 4 en 5 zijn de uitwerkingen van de interviews te vinden.

4.1 Haalbaarheid vragenlijst

In tabel 1 zijn de verschillen tussen de face-to-face en telefonische interviews weergegeven. De volledigheid van de antwoorden is bij beide vormen goed te noemen, maar bij de face-to-face interviews iets beter, omdat er meer verdiepende vragen gesteld kunnen worden. De tijd die het de geïnterviewde kost om de vragenlijst in te vullen is voor beide soorten interviews gelijk, maar per persoon verschillend. De tijd die het de interviewer kost is voor de face-to-face interviews aanmerkelijk groter, omdat de reistijd aanzienlijk is. Het uitwerken van de face-to-face interviews neemt ongeveer een half uur tot een uur in beslag, voor telefonische interviews is dit iets langer, aangezien de ingevulde vragenlijst van de geïnterviewde niet aanwezig was. Als de vragenlijst teruggestuurd was voor het telefonische interview, duurde het uitwerken net zo lang als de face-to-face interviews. De haalbaarheid in totaal is voor beide soorten interviews ongeveer gelijk.

Tabel 1

	Face-to-face interview	Telefonisch interview
Volledigheid antwoorden	++	+
Tijd geïnterviewde	+/-	+/-
Tijd interviewer (incl. reistijd)	-	+
Haalbaarheid in totaal	+	+

De tijd die nodig was voor het invullen van de vragenlijst verschilde per persoon. De meeste personen (n=6) hadden de vragenlijst binnen het uur ingevuld, waarvan er 3 binnen een half uur. Drie mensen deden er langer dan een uur over, waarbij er 1 persoon was die er in totaal 3 uur over heeft gedaan. Deze persoon had dan ook meerdere personen geraadpleegd. Als de persoon de vragenlijst zelf kon invullen, was er minder tijd nodig om de vragenlijst in te vullen.

De ervaring is dat het wel aardig wat tijd kost om de vragenlijst in te vullen en een gesprek erover te voeren. Sommige scholen vinden dat te veel, maar andere scholen vinden dat prima. Eén school vond het goed dat de vragenlijst er was, het bood een mogelijkheid om nogmaals na te denken over waar de school mee bezig was en waar meer aandacht aan besteed kon worden. Een andere aanvullende opmerking bij een interview was dat er niet zoveel tijd hoeft te zitten tussen het invullen van de vragenlijst en het interview zelf, omdat de antwoorden dan alweer weggezakt zijn en het meer tijd kost om die weer boven te krijgen.

In de meeste gevallen heeft de zorgcoördinator de vragenlijst ingevuld (n=5). Andere functies waren lid directie (n=2), afdelingsleider (n=1), voorzitter zorgadviesteam (n=1), en conrector (n=1). In totaal hebben 4 personen de vragenlijst zelf ingevuld en 5 personen hebben anderen geraadpleegd. De functies van de geraadpleegde personen waren verschillend en bestonden uit leden van de directie (n=3), counselor (n=2), docenten/mentoren (n=2), lid zorgteam (n=2) en zorgcoördinator (n=1).

Een vraag tijdens de evaluatie was wie de meest geschikte persoon binnen de school was om de vragenlijst in te vullen in de toekomst. Het meest gegeven antwoord hierop was de zorgcoördinator (n=6). Verder werden afdelingsleider (n=2), counselor (n=1), ALZ (Algemene Leerlingen Zorg, n=1), voorzitter ZAT (n=1) en directielid (n=1) genoemd. De meest geschikte functie heeft te maken met leerlingenzorg. Afdelingsleiders en directielid worden wel genoemd, maar dan wel met de toevoeging dat deze de vragenlijst waarschijnlijk aan de zorgcoördinator geven om in te vullen.

De geïnterviewde personen vinden een interview een goede manier om over hun beleid met betrekking tot schoolgezondheid te praten. Zowel face-to-face als telefonisch behoren tot de mogelijkheden.

4.2 Schoolgezondheidsbeleid

Op zes van de negen scholen is een (soort van) schoolgezondheidsbeleid aanwezig. Dit staat niet altijd op papier. De meeste scholen hebben dit beleid in meerdere documenten staan en hebben geen geïntegreerd beleid op papier staan. Drie scholen hebben het beleid voor gezondheid, welzijn en leefstijl opgenomen in een zorgplan. Twee scholen hebben dit opgestuurd naar de GGD. Ter illustratie zijn een aantal alinea's uit deze plannen weergegeven in bijlage 6.

Schoolgezondheidsbeleid is geen gangbare term binnen de scholen. Termen die wel gebruikt worden, zijn zorgplan en schoolplan. Het beleid op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl is dan een onderdeel van het totale plan.

De belangrijkste speerpunten zijn op het gebied van ontwikkeling van leerlingen (n=3), voeding (n=3), genotmiddelen (n=4), seksualiteit (n=2) en (digitaal) pesten (n=2).

4.3 Thema's in lessen

Bijna alle scholen hebben aandacht voor alle thema's. Een aantal scholen heeft geen extra aandacht voor overgewicht (n=2), alcohol (n=1), roken (n=2), drugs (n=1), criminaliteit en veiligheid (n=1), psychische problemen (n=1) en schoolomgeving (n=3). Geen aandacht betekent niet dat er helemaal niets aan gedaan wordt. Zo vindt bijvoorbeeld de ene school dat er geen aandacht is voor roken, de school is jaren geleden rookvrij gemaakt, net als het schoolplein, maar nu wordt er niets extra's meer gedaan. De andere school besteedt geen

aandacht aan roken, omdat er geen effecten zichtbaar waren. Geen aandacht voor een thema kan dus meerdere betekenissen hebben.

De mate waarin aandacht wordt besteed aan de thema's is verschillend per school. Zo zijn er scholen die zich aan het curriculum voor lessen houden, maar er zijn ook scholen die extra lessen en projecten verzorgen. Scholen geven aan dat een aantal thema's meer aandacht verdient. Het gaat om de thema's overgewicht (n=1), alcohol (n=1), roken (n=1), drugs (n=1), psychische problemen (n=1) en schoolomgeving (n=1).

Als er extra aandacht is voor een thema (buiten het curriculum om), gebeurt dit vaak in de vorm van projecten of integratie in bestaande lessen. Voor de onderwerpen alcohol, roken en drugs worden vaak externe organisaties uitgenodigd voor het geven van voorlichting. Bij de meeste scholen (n=5) wordt er voorlichting gegeven door TACTUS (instelling voor verslavingszorg) op het gebied van alcohol en / of genotmiddelen. De werkzaamheden van TACTUS zijn per school verschillend. Zo zijn er scholen die alleen voorlichting voor leerlingen willen, maar bij 1 school maakt TACTUS bijvoorbeeld ook deel uit van ouderavonden (middels informatiekramen). Verder was er bij 1 school niet bekend welke externe organisatie de voorlichtingslessen verzorgde.

Bij het thema voeding wordt er op 4 scholen naast voorlichting en lessen, ook aandacht besteed aan de producten in de kantine. Hierbij gaat het meestal om het vervangen van ongezonde producten door gezonde producten. Eén school heeft een smiley systeem, waarbij de gezonde producten een lachend gezichtje opgeplakt krijgen. Een andere school heeft een grote sinaasappelpers in de school en wil nog een grote watertank neerzetten. Drie scholen hebben het aanbod van de kantine niet aangepast. Van twee scholen is het niet bekend of het aanbod van de kantine is aangepast. Een reden om de kantine niet aan te passen is het aanbod van ongezonde producten in de buurt van de school (snackbar, supermarkt).

De meeste scholen zijn rookvrij voor leerlingen (n=8, 1 is onbekend). De schoolpleinen daarentegen zijn vaak niet rookvrij, maar bevatten zones waar gerookt mag worden. Eén school heeft ook het plein rookvrij gemaakt. Een belangrijke reden om het schoolplein niet rookvrij te maken is dat leerlingen dan buiten het hek van de school gaan staan roken en volgens deze scholen kan dat gevaarlijke situaties opleveren.

Voor het thema pesten is vooral aandacht via een pestprotocol (n=7). Verder hebben 2 scholen aandacht voor digitaal pesten.

Spijbelen wordt aangepakt via absentiecontroles. Alle scholen hebben een absentiecontrolesysteem. De frequentie van controle varieert van dagelijks tot wekelijks. De aanpak van spijbelaars verschilt ook per school. Eén school heeft bijvoorbeeld maandelijks

contact met de leerplichtambtenaar over de spijbelaars en een andere school laat de gespijbelde uren dubbel inhalen.

Aandacht voor psychische problemen is er vooral via individuele signalering. Docenten en mentoren hebben de voornaamste signaleringsfunctie en kunnen leerlingen doorverwijzen naar de zorgcoördinator, het zorgadviesteam of een structuur die de school hiervoor bedacht heeft. Eén school geeft aan meer aandacht te willen geven aan psychische problemen, vooral aan de mogelijkheden die er voor leerlingen zijn om hulp te vragen. De zorgstructuur bij deze school is recent aangepast.

4.4 Invloed E-MOVO 2003

Bij de scholen is het vaak niet bekend of er sinds 2003 veranderingen zijn geweest in de aandacht voor thema's en het beleid. Over het algemeen geldt dat de aandacht voor de specifieke thema's (overgewicht, alcohol, roken en psychische problemen) er al was, omdat bijvoorbeeld het curriculum van de vakken dat voorschrijft, of omdat het probleem al eerder gesignaleerd was.

Het is daarom ook moeilijk te bepalen wat de invloed van E-MOVO 2003 is geweest. Sommige scholen geven aan dat E-MOVO 2003 geen invloed had, omdat de aandacht er al was. Andere scholen geven aan dat E-MOVO niet de hoofdreden was voor de aandacht, maar wel het beeld bevestigd heeft (n=5). De cijfers zijn wel een hulpmiddel om te zien waar de problemen liggen en de directie te overtuigen (n=1). Twee scholen gaven aan dat de cijfers van E-MOVO 2003 geen invloed hadden gehad.

Scholen geven aan dat bij een aantal thema's de cijfers van E-MOVO 2003 wel een reden zijn geweest. Vooral alcohol (n=5) is een thema waarbij de uitkomsten van E-MOVO 2003 een indicatie zijn geweest om (meer) aandacht te besteden aan dit onderwerp. Alcohol wordt gezien als één van de grootste problemen bij leerlingen in de Achterhoek.

Er zijn verschillende factoren die bijdragen aan de beslissing om aandacht te besteden aan een bepaald thema. Zoals eerder genoemd, kan E-MOVO een factor zijn. Andere redenen zijn: verplichte lesstof (n=3), negatieve gezondheidseffecten (n=4), toename in aantal leerlingen met een probleem (n=5), maatschappelijk probleem (n=4) en verschuiving van aanpak problemen van ouders naar school (n=3). Belemmerende factoren zijn beschikbare tijd / stellen van prioriteiten (n=2), draagvlak collega's / ouders (n=2) en mogelijkheden om het binnen de bestaande vakken te organiseren (n=1).

4.5 Tabellenboek

Alle scholen hebben het schoolrapport en bijbehorende tabellenboek van E-MOVO 2003 ingekeken (n=9). Vooral leden van de directie (n=7), zorgcoördinatoren (n=5), counselors

(n=4), leden ouderraad of ouders zelf (n=4), leden zorgteam (n=3) en afdelingsleiders (n=2) hebben de rapporten ingezien.

Scholen hebben het schoolrapport met tabellenboek voor verschillende doeleinden gebruikt. Het meest genoemde doel was om een beeld van de problemen te vormen (n=6). Verder werd het schoolrapport gebruikt om richting te geven aan beleid (n=3) of lessen / projecten / activiteiten (n=5). Ook het informeren van ouders / ouderraad behoort tot de doelen (n=3). Eén school geeft aan dat het schoolrapport niet specifiek voor de school is gebruikt, maar om een algemeen beeld te vormen van waar de problemen in Oost Nederland liggen.

Over het algemeen zijn scholen tevreden over het tabellenboek, het wordt vooral als naslagwerk gebruikt. De wensen voor het tabellenboek in 2007 zijn voor de meeste scholen hetzelfde. Alle scholen zien graag de totalen van de school en een uitsplitsing naar klas en schooltype dus (2 VMBO, 4 VMBO, 2 Havo/VWO, 4 Havo/VWO). Scholen willen graag zien hoe hun school het doet ten opzichte van Oost Nederland (n=8) en ten opzichte van 2003 (n=8). De vergelijking met 2003 is vooral om te zien of de aandacht voor de problemen effect heeft gehad. Of deze cijfers nu gestandaardiseerd zijn of niet, maakt de scholen niet zoveel uit, ze willen graag de beste manier van vergelijken hebben en willen nog wel de verschillende groepen binnen de school kunnen zien.

4.6 Reden participatie E-MOVO 2007

Bij de tweede serie (telefonische) interviews is gevraagd waarom scholen meedoen met E-MOVO 2007. Een aantal scholen uit de eerste serie (face-to-face) interviews heeft ook aangegeven waarom ze met E-MOVO 2007 meedoen.

De meest genoemde reden is dat de resultaten van E-MOVO een goed beeld geven van de situatie van leerlingen (n=6). Verder wordt de positie van de school binnen de regio (n=1) genoemd en een vergelijking met 2003 is interessant (n=2). Tenslotte worden het ontwikkelen van schoolgezondheidsbeleid (n=1) en het overtuigen van directie middels cijfers genoemd (n=1).

5. Discussie

Het doel van dit onderzoek was het testen van een vragenlijst die het schoolgezondheidsbeleid en lessen / activiteiten van scholen voor het voortgezet onderwijs in kaart brengt en het tabellenboek optimaliseert.

5.1 Vragenlijst

De vragenlijst diende als test en leverde dan ook een aantal verbeterpunten op. Veel van de vragen uit de vragenlijst zijn open, vooral de vragen over de thema's. De uitkomsten kunnen per school dus zeer verschillend zijn, terwijl achteraf blijkt dat ze dezelfde activiteiten hebben. Na een aantal interviews werd duidelijk dat er een aantal lessen / projecten / activiteiten bij elke school terugkeren. Als scholen bijvoorbeeld niets over een rookvrije school hadden beschreven, werd dit bij latere interviews nagevraagd. Dit is dus bij de eerste interviews niet gedaan. Over het algemeen kunnen deze 9 interviews gezien worden als een oriëntatie op mogelijke antwoorden op de vragen. Het toevoegen van antwoordcategorieën bij de vragen over de thema's kan een goede aanvulling zijn om de vragen wat meer gesloten te maken. Het gaat dan met name om antwoordcategorieën van lessen die binnen het curriculum vallen (biologie, maatschappijleer en verzorging) en specifieke dingen als roken in en buiten school, alcoholgebruik op schoolfeesten, signalering van psychische problemen, gezonde producten in schoolkantine, etc.

De term schoolgezondheidsbeleid is niet gangbaar op scholen in het voortgezet onderwijs. Scholen gebruiken verschillende termen, daarom is het handig om ook een aantal synoniemen zoals zorgplan en schoolplan in de vraagstelling op te nemen. Tijdens het interview komt naar voren onder welke naam het beleid met betrekking tot gezondheid, welzijn en leefstijl valt.

Verder geeft een aantal vragen ruimte tot meerdere interpretaties. Bijvoorbeeld vraag 9 over aandacht voor de verschillende thema's. Het begrip aandacht is niet geheel afgebakend. Is aandacht structureel, of is dat ook eenmalig. En is aandacht ook als de school bijvoorbeeld de school ooit rookvrij heeft gemaakt, maar daar nu verder geen aandacht meer aan besteedt omdat deze regel is ingesteld? Een oplossing hiervoor is om aandacht beter af te bakenen en door te vragen tijdens interviews. Als scholen zeggen geen aandacht te besteden is dat dan ook zo, of hebben ze wel aandacht voor het onderwerp.

Verder is het niet helemaal duidelijk wat het thema schoolomgeving inhoudt. Is dat alleen het schoolplein, of ook de buurt waarin de school ligt, gaat het alleen om verkeersveiligheid, etc. Dit begrip dient dus beter afgebakend te worden.

Een ander punt is het curriculum dat door het ministerie opgelegd wordt. Sommige scholen zien dat als aandacht aan een thema, maar andere scholen niet, omdat het niet extra is.

De invloed van E-MOVO 2003 kan in de huidige vragenlijst alleen aangegeven worden met ja of nee. Een aantal scholen zou graag een optie zien waarmee ze aan kunnen geven dat E-MOVO 2003 een bijdrage heeft geleverd, maar niet de hoofdreden is. Ze geven aan dat ze eigenlijk met ja of nee niet uit de voeten kunnen. Toevoeging van een optie als 'heeft een bijdrage geleverd' zou een goede aanvulling zijn bij deze vraag.

De vragenlijst werd meestal ingevuld door de zorgcoördinator of iemand van de directie. Dit zijn meestal ook de contactpersonen. Het meest gegeven antwoord op de vraag wie het beste aangeschreven kan worden voor deze vragenlijst antwoordde een meerderheid van de scholen met zorgcoördinator. Verder werden vooral personen met een zorgfunctie genoemd. In de toekomst kan het beste de E-MOVO contactpersoon benaderd worden, aangezien deze het aanspreekpunt van de school is. De vragenlijst kan het beste ingevuld en besproken worden met iemand die binnen de school een zorgfunctie heeft. In de praktijk zal de contactpersoon vaak iemand zijn die een zorgfunctie heeft en hoeft er dus niemand anders dan de contactpersoon benaderd te worden.

5.2 Verschil face-to-face en telefonische interviews

Het afnemen van de interviews met de telefoon is een goede methode. Het opnemen van de antwoorden gaat goed, doordat de voice recorder vlak naast de telefoon ligt. Het geluid is beter dan de opnames van de face-to-face gesprekken.

Twee personen hadden de vragenlijst digitaal ingevuld en teruggestuurd, dat maakt dat het gesprek korter dan een half uur kan duren. De antwoorden kunnen voor het gesprek doorgelezen worden, waarbij aanvullende vragen al genoteerd kunnen worden. Het gesprek is dan ook meer een verdiepend gesprek dan het oplezen van de antwoorden.

De hoeveelheid informatie die beide vormen van interviewen opleveren is ongeveer gelijk. Bij de face-to-face interviews konden meer verdiepende vragen gesteld worden dan bij de telefonische interviews, waardoor er iets meer informatie verkregen kon worden.

Het nadeel van een telefonisch interview is dat de non-verbale communicatie verloren gaat. De uitdrukkingen op het gezicht en houding zijn belangrijk om te zien bij de antwoorden, omdat het een beeld geeft van hoe de persoon ten op zichte van de vragen staat. Een nadeel van het bellen naar scholen is, dat scholen gemakkelijker afzeggen of plotseling verhinderd zijn. Eén van de interviews is daardoor dan ook niet doorgegaan. De contactpersoon was in bespreking en daarna is het niet meer gelukt om contact te krijgen met deze contactpersoon. Een voordeel van de telefonische interviews is dat het minder tijd kost, de reistijd naar de scholen is er niet.

5.3 *Schoolgezondheidsbeleid en tabellenboek*

De vragenlijst in combinatie met het interview geeft een uitgebreid beeld van wat scholen doen op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl en wat de wensen voor het tabellenboek zijn. Met het invullen van de vragenlijst denken scholen na over hun beleid, activiteiten en lessen. Daarbij kunnen zaken naar boven komen waar de school nog niet over nagedacht had, of waarbij de school zich realiseert dat meer aandacht nodig is.

Scholen kunnen aangeven voor welke thema's zij wenselijk achten om aandacht aan te besteden. Bij het ontwikkelen van (nieuw) beleid en activiteiten kan de GGD, met het overzicht van wat er al gedaan wordt op scholen, een adviserende rol spelen.

Uit de evaluatie in 2003 kwam naar voren dat scholen de resultaten wilden gebruiken voor het ontwikkelen van beleid of het ontwikkelen van lessen en activiteiten. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat deze doelen niet veranderd zijn. Een aantal scholen geeft aan dat de cijfers wel hebben bijgedragen aan het ontwikkelen van lessen en activiteiten, met name rond alcohol. In hoeverre de resultaten hebben bijgedragen aan de ontwikkeling of aanpassing van het beleid, komt niet duidelijk uit de vragenlijst naar voren. De intentie bij scholen om de resultaten te gebruiken is er, maar in hoeverre deze uitgevoerd worden is niet bekend.

De wensen voor het tabellenboek zijn voor alle scholen ongeveer hetzelfde. Het maakt de scholen niet uit of de cijfers gestandaardiseerd zijn of niet, ze willen de vergelijking binnen schooltypes en de vergelijking met Oost NL en 2003 kunnen blijven maken.

6. Conclusie

Na het testen van de vragenlijst en de verschillende manieren van interviewen kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- De vragenlijst is met een aantal kleine aanpassingen geschikt om een overzicht te geven van het schoolgezondheidsbeleid en activiteiten / lessen / projecten met betrekking tot gezondheid, welzijn en leefstijl.
- De hoeveelheid informatie is voor beide manieren van interviewen ongeveer gelijk. Het is dus mogelijk om de interviews telefonisch af te nemen. Het beste zou zijn als de vragenlijsten al (digitaal) teruggestuurd zijn, zodat het gesprek verdiepend is.
- Het tabellenboek wordt gebruikt door scholen en scholen zouden graag gegevens van hun school zien in vergelijking met Oost Nederland en cijfers uit 2003.

7. Aanbevelingen

Na het uitvoeren van dit onderzoek is er een aantal aanbevelingen voor de toekomst opgesteld:

- De vragenlijst kan verbeterd worden door een aantal begrippen af te bakenen. Het gaat hierbij vooral om de begrippen 'aandacht voor', 'schoolgezondheidsbeleid' en 'schoolomgeving'. Verder kunnen onduidelijkheden weggenomen worden, door tijdens het interview door te vragen naar de antwoorden.
- Het toevoegen van antwoordcategorieën bij de vragen over de thema's en specifieke thema's kan het invullen voor de scholen vergemakkelijken, de tijd die het kost en het vergeten van antwoorden verminderen. Verder kan een overzicht van het verplichte curriculum ook worden toegevoegd in de antwoordcategorieën, zodat een overzicht gegeven wordt van de lessen en activiteiten die elke school standaard heeft.
- Het terugsturen van de ingevulde vragenlijsten voordat het interview plaatsvindt, kan het interview zelf verdiepen. Verdiepende vragen kunnen gesteld worden in plaats van het oplezen van de antwoorden door de geïnterviewde.
- De vragenlijst kan het beste door de zorgcoördinator of iemand met een aanverwante functie ingevuld worden. Het benaderen van de school kan het beste via de contactpersoon verlopen.
- Aan het schoolrapport kunnen eventueel wat ideeën of voorbeelden met betrekking tot aandacht of oplossingen van een probleem van andere scholen toegevoegd worden, om scholen op ideeën te brengen.

8. Referenties

De Nooijer J, Veling M, De Vries H, De Vries N. Evaluatie van het project Elektronische Monitor en Voorlichting (E-MOVO). Maastricht, 2006.

Bijlage 1 Vragenlijst

Vragenlijst Schoolbeleid en tabellenboek

Introductie

Onderstaande vragenlijst bestaat uit 2 delen. Het eerste deel gaat over het beleid van uw school op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl van leerlingen en personeel. Het tweede deel van de vragenlijst gaat over de tabellen in de bijlage van het schoolrapport van E-MOVO 2003. Voor de vragen over de tabellen is een bijlage toegevoegd met daarin 2 voorbeeldtabellen. Het doel van dit deel van de vragenlijst is om het tabellenboek te verbeteren zodat het beter aansluit bij de behoefte van scholen.

Het is de bedoeling dat u de vragenlijst bespreekt met de personen binnen uw school die hierbij betrokken zijn.

De onderstaande vragen kunt u beantwoorden door het juiste antwoord aan te kruisen of de open vragen in te vullen.

Vragenlijst Schoolgezondheidsbeleid

Algemene gegevens

1. Naam school .....

Ingevuld door (naam) .....

E-mailadres .....

Functie .....

2. Welke functie(s) vervullen de collega(s) die u heeft geraadpleegd voor het invullen van deze vragenlijst? (meerdere antwoorden mogelijk)

- docent
- mentor
- stagebegeleider
- counselor
- zorgcoördinator
- lid zorgteam
- decaan
- lid directie
- Ik heb deze vragenlijst alleen ingevuld en geen collega's geraadpleegd.
- anders, nl.....

3. Wat vindt u van gezondheidsbevordering en preventie in uw school?

	helemaal oneens		helemaal eens		?
- Het bevorderen van gezondheid, welzijn en leefstijl van <i>alle</i> leerlingen is een verantwoordelijkheid van de school.	☐	☐	☐	☐	☐
- Het bevorderen van gezondheid, welzijn en leefstijl van <i>risicoleerlingen</i> is een verantwoordelijkheid van de school.	☐	☐	☐	☐	☐
- De huidige activiteiten ter bevordering van gezondheid, welzijn en leefstijl op onze school sluiten aan bij de belangrijkste problemen van onze leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐
- Onze school biedt een stimulerende leeromgeving voor leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐
- Docenten hebben voldoende mogelijkheden om zich in te zetten voor een veilige en gezonde school.	☐	☐	☐	☐	☐
- Docenten ontvangen voldoende kant-en-klare projecten, materialen en activiteiten om gezondheid, welzijn en leefstijl van leerlingen te bevorderen.	☐	☐	☐	☐	☐
- Op onze school is een goed functionerend preventieteam (werkgroep gezonde / veilige school, etc).	☐	☐	☐	☐	☐
- Het bevorderen van gezondheid, welzijn en leefstijl van leerlingen maakt expliciet deel uit van het schoolbeleid.	☐	☐	☐	☐	☐
- Het bevorderen van gezondheid, welzijn en leefstijl van medewerkers maakt expliciet deel uit van het schoolbeleid.	☐	☐	☐	☐	☐

Schoolgezondheidsbeleid

De volgende vragen gaan over het schoolgezondheidsbeleid (of zorgplan / schoolplan mbt gezondheid, welzijn en leefstijl) op uw school. Het gaat hierbij om de speerpunten, activiteiten en maatregelen op school met betrekking tot leerlingen en personeel.

4. Heeft uw school een beleid op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl?

- Ja
- Nee, ga door naar **vraag 9**
- Weet niet / onbekend, ga door naar **vraag 9**

5. Hoe is het schoolgezondheidsbeleid op uw school tot stand gekomen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. In welke mate zijn de volgende functionarissen betrokken bij de ontwikkeling of uitvoering van het schoolgezondheidsbeleid?

	Niet	enigs- zins	veel	heel veel	Niet aanwezig op onze school
Directeur	☐	☐	☐	☐	☐
Rector	☐	☐	☐	☐	☐
Conrector	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten	☐	☐	☐	☐	☐
Mentoren	☐	☐	☐	☐	☐
Counselor	☐	☐	☐	☐	☐
Decaan	☐	☐	☐	☐	☐
Vertrouwenspersoon	☐	☐	☐	☐	☐
Schoolarts / verpleegkundige	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, nl.....	☐	☐	☐	☐	☐

7. Wat zijn de belangrijkste punten op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl in het schoolgezondheidsbeleid van uw school?

.....

.....

.....

.....

.....

8. Zou de GGD Gelre-IJssel een kopie van het schoolgezondheidsbeleid kunnen krijgen?

- ja
- nee, want .....

Thema's in lessen / activiteiten

9. Wilt u voor elk van de onderstaande gezondheids- welzijn- en leefstijlthema's aangeven of hier op uw school aandacht aan wordt besteed. Het gaat hierbij o.a. om aandacht tijdens lessen / projecten, buitenschoolse activiteiten, activiteiten voor leraren en in de vorm van voorzieningen. Als er geen aandacht voor een bepaald thema is op uw school en u vindt dat wel wenselijk, dan kunt u dat ook aangeven. *Zet een kruisje in de juiste kolom.*

NB. In de eerste rij ziet u een voorbeeld uitgewerkt met betrekking tot voeding.

Thema	<u>Geen</u> aandacht	<u>Geen</u> aandacht, maar wel <u>wenselijk</u>	<u>Wel</u> aandacht	Toelichting: projecten, lessen die uitgevoerd worden, faciliteiten en / of maatregelen die getroffen worden
Voorbeeld Voeding			X	<i>In de lessen verzorging wordt voorlichting over gezonde voeding gegeven door de docent aan de hand van het lespakket 'Weet wat je eet' van het Voedingscentrum. In de schoolkantine zijn de warme snacks vervangen door gezondere varianten, zoals broodje gezond en fruit.</i>
Voeding				
Beweging				

Thema	<u>Geen</u> aandacht	<u>Geen</u> aandacht, maar wel <u>wenselijk</u>	<u>Wel</u> aandacht	Toelichting: projecten, lessen die uitgevoerd worden, faciliteiten en / of maatregelen die getroffen worden
Overgewicht				
Alcohol				
Roken				
Pesten				
Druggebruik				

Thema	<u>Geen</u> aandacht	<u>Geen</u> aandacht, maar wel <u>wenselijk</u>	<u>Wel</u> aandacht	Toelichting: projecten, lessen die uitgevoerd worden, faciliteiten en / of maatregelen die getroffen worden
Criminaliteit en veiligheid				
Spijbelen				
Relaties en seksualiteit (o.a. veilig vrijen en anticonceptie)				
Psychische problemen (o.a. psychisch welbevinden, suicidegedachten)				
Schoolomgeving (o.a. faciliteiten, verkeersveiligheid)				

Specifieke thema's

De volgende vraag gaat wat dieper in op 4 thema's: overgewicht (inclusief voeding en bewegen), alcohol, psychische problemen en roken. Ook als uw school geen aandacht besteedt aan één of meerdere thema's, is het toch belangrijk dat u deze vragen invult.

10. Wilt u van elk van de specifieke thema's genoemd in de tabel onderstaande vragen beantwoorden? (Elke kolom heeft een Romeins cijfer gekregen, wat overeenkomt met de onderstaande vragen)

I: Besteedt uw school aandacht aan dit thema?

II: Wat zijn de belangrijkste factoren die hebben bijgedragen aan de keuze om wel of geen aandacht aan dit thema te besteden?

III: Hebben de aanbevelingen en conclusies uit de schoolrapporten van E-MOVO 2003 invloed gehad op de beslissing om wel of geen aandacht aan dit thema te besteden?

IV: Deze vraag alleen invullen als uw school geen aandacht besteedt aan dit thema. Als u vindt dat aandacht voor dit thema wenselijk is, wat zijn dan de belemmerende factoren, de redenen die uw school ervan weerhouden om aandacht aan dit thema te besteden?

Thema	I: Aandacht voor thema	II: Factoren tot beslissing	III: Invloed E-MOVO 2003	IV: Belemmerende factoren als aandacht wenselijk is
Overgewicht, voeding en bewegen	☐ Ja ☐ Nee	- - -	Ja / nee, omdat	- - -
Alcohol	☐ Ja ☐ Nee	- - -	Ja / nee, omdat	- - -

Roken	☐ Ja ☐ Nee	- - -	Ja / nee, omdat	- - -
Psychische problemen	☐ Ja ☐ Nee	- - -	Ja / nee, omdat	- - -

11. Wat zijn voor uw school de belangrijkste redenen om mee te doen met E-MOVO 2007?

.....

.....

.....

.....

Vragenlijst Schoolrapport

Schoolrapport 2003

Uw school heeft naar aanleiding van E-MOVO 2003 een schoolrapport ontvangen. De volgende vragen gaan over het gebruik van dit rapport, vooral over het tabellenboek van het schoolrapport (de tabellen in de bijlage van het schoolrapport).

1. Is het **schoolrapport**, dat uw school naar aanleiding van E-MOVO 2003/2004 ontvangen heeft, ingekeken?
  - Ja
  - Nee (ga door naar vraag 3)
  - Weet ik niet (ga door naar vraag 3)

2. Door wie is het schoolrapport ingekeken op uw school? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - lid directie
  - lid zorgteam
  - zorgcoördinator
  - decaan
  - docent
  - mentor
  - stagebegeleider
  - counselor
  - anders, nl .....

3. Is het tabellenboek (tabellen in bijlage van schoolrapport) ingekeken op uw school?
  - Ja
  - Nee (ga door naar vraag 6)
  - Weet ik niet (ga door naar vraag 6)

4. Door wie is het tabellenboek ingekeken op uw school? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - lid directie
  - lid zorgteam
  - zorgcoördinator
  - decaan
  - docent
  - mentor
  - stagebegeleider
  - counselor
  - anders, nl .....

5. Als het tabellenboek op uw school **wel** is ingekeken, waarvoor is het gebruikt? (meerdere antwoorden mogelijk) (**sla vraag 6 over**)
  - Om een beeld te krijgen waar de problemen liggen
  - Om richting te geven aan het schoolbeleid
  - Om richting te geven aan projecten / lessen / activiteiten
  - Ten behoeve van de invulling van projecten / lessen / activiteiten, bijvoorbeeld 'Gezonde schoolkantine'
  - Om vragen van de ouderraad te beantwoorden
  - Anders, nl .....

6. Als het tabellenboek op uw school **niet** is ingekeken, wat was daar de reden voor? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - Geen behoefte aan de informatie die in de tabellen staat
  - Er staat te veel informatie in de tabellen, waardoor deze onoverzichtelijk en onleesbaar zijn
  - Het is niet duidelijk wat de getallen in de tabellen betekenen
  - Het is niet mogelijk om een vergelijking te maken met andere scholen die hetzelfde schooltype hebben.
  - Anders, nl .....

Wensen ten aanzien van het tabellenboek in het schoolrapport E-MOVO 2007

Voor beantwoording van de volgende vragen heeft u de bijlage met daarin twee voorbeeldtabellen (op blad 1 en 2 van de bijlage) nodig.

Met deze vragen wil de GGD achterhalen welke kolommen voor een school het meest relevant zijn om op te nemen in het tabellenboek achter in het schoolrapport. Bij het bepalen van de relevantie van een kolom kunt u in overweging nemen of de kolom bruikbaar is voor het bepalen van beleid, ter ondersteuning van een lesmethode, om te bepalen in welke klas u een activiteit uitvoert, etc.

Er kunnen maximaal 14 kolommen weergegeven worden per tabel. U kunt echter uit beide voorbeeldtabellen de kolommen kiezen die uw school het meest geschikt acht.

Het gaat bij deze voorbeeldtabellen om de vorm en de leesbaarheid, niet om de getallen die er in staan. De getallen zijn fictief en **niet** representatief voor uw school of Oost Nederland.

7. Welke gegevens (kolommen) uit de voorbeeldtabellen zijn voor uw school van belang om op te nemen in het tabellenboek? De letters die vermeldt worden achter de antwoordmogelijkheden corresponderen met letters boven de kolommen in de voorbeeldtabellen. (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Totaal van uw school (kolom A)
- Gegevens van uw school per klas en schooltype (de kolommen onder B: klas 2 VMBO, klas 4 VMBO, klas 2 HAVO/VWO, klas 4 HAVO/VWO)
- Gegevens van uw school per klas (de kolommen onder H: totaal klas 2, totaal klas 4) (kolom 7c)
- Gegevens van uw school per schooltype (de kolommen onder I: totaal VMBO, totaal HAVO/VWO)
- Anders, nl .....

8. Welke gegevens zijn voor uw school relevant om de resultaten van E-MOVO 2007 mee te vergelijken? De letters die vermeld worden achter de antwoordmogelijkheden corresponderen met de letters boven de kolommen in de voorbeeldtabellen. (Meerdere antwoorden mogelijk)

Voor een reële vergelijking wordt gebruik gemaakt van *gestandaardiseerde* cijfers. Gestandaardiseerde cijfers (zie de kolommen D, E en F in voorbeeldtabel 1) zijn gecorrigeerd voor de samenstelling van de leerlingen naar geslacht, schooltype (VMBO of HAVO/VWO) en klas (2 of 4). Dus stel dat uw school alleen VMBO'ers heeft, dan wordt uw school vergeleken met alleen VMBO'ers in Oost Nederland (deze cijfers staan dan in kolom F); of stel dat uw school alleen onderbouw HAVO/VWO heeft, dan wordt uw school vergeleken met alleen onderbouw HAVO/VWO leerlingen in Oost Nederland.

Met de gestandaardiseerde cijfers kunt u de resultaten van uw school in 2007 (kolom D) vergelijken met bijvoorbeeld de resultaten van vergelijkbare leerlingen in Oost Nederland (kolom E) of met de resultaten van uw school in 2003 (kolom F).

- Gestandaardiseerde cijfers van alle leerlingen in Oost Nederland 2007 (kolom E)
- Gestandaardiseerde cijfers van uw school in 2003 (kolom F)
- Gegevens van Oost Nederland, uitgesplitst naar klas en schooltype (ongecorrigeerd) (de kolommen onder C)
- Anders, nl .....

Ruimte voor opmerkingen en / of aanvullingen op de vragenlijst

.....

.....

.....

.....

Dit was de laatste vraag. Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst.

Bijlage 2 Voorbeeldtabellen

Bijlage, Voorbeeldtabel, getallen zijn geheel fictief en niet representatief voor uw school of Oost NL Voorbeeld 1

Schoolbeleving															
Hoe vind je het op school?															
	Uw school					Oost NL					Gestandaardiseerde cijfers *				
	2007					2007					Totaal				
	A	B				C					F			E	D
	Totaal	VMBO		HAVO / VWO		Totaal	VMBO		HAVO/VWO		Oost NL 2003	Uw school 2003	Oost NL 2007	Uw school 2007	
	n=500	klas 2 n=150	klas 4 n=100	klas 2 n=135	klas 4 n=115	n=35095	klas 2 n=7799	klas 4 n=3899	klas 2 n=15598	klas 4 n=7799	n=34959	n=480	n=35095	n=500	
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
Hartstikke leuk	9	5	2	11	8	10	8	5	15	10	11	7	9	8	
Leuk	37	34	35	40	38	41	38	30	45	40	42	39	42	38	
Gaat wel	43	45	49	40	49	39	46	46	38	47	41	43	39	41	
Niet leuk	4	8	6	4	2	5	4	11	1	2	4	6	6	6	
Vreselijk	8	8	8	5	3	5	4	8	1	1	2	6	4	8	

 ≥ 5% gunstiger tov Oost NL
 ≥ 5% ongunstiger tov Oost NL

* De gestandaardiseerde cijfers in de kolommen D, E en F zijn gecorrigeerd voor de samenstelling van de leerlingen naar geslacht, schooltype (VMBO of HAVO/VWO) en klas (2 of 4). Dus stel dat uw school alleen VMBO'ers heeft, dan wordt uw school vergeleken met alleen VMBO'ers in Oost Nederland. Met de gestandaardiseerde cijfers kunt u de resultaten van uw school in 2006 (kolom D) vergelijken met de resultaten van vergelijkbare leerlingen in Oost Nederland (kolom E) en met de resultaten van uw school in 2003 (kolom F)

Voorbeeld 2

Schoolbeleving

Hoe vind je het op school?

	Uw school									Oost NL				
	2007									Totaal 2007				
	A	B				H		I		J				
	Totaal	VMBO		HAVO / VWO		Totaal klas		Totaal schooltype		Totaal	Totaal klas		Totaal schooltype	
n=500	klas 2 n=150	klas 4 n=100	klas 2 n=135	klas 4 n=115	klas 2 n=185	klas 4 n=215	VMBO n=250	HAVO/ VWO n=250	n=35095	klas 2 n=23397	klas 4 n=11698	VMBO n=11698	HAVO/ VWO n=23397	
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Hartstikke leuk	9	5	2	11	8	7	5	4	15	10	12	8	7	10
Leuk	37	34	35	40	38	38	37	35	39	41	41	38	30	42
Gaat wel	43	45	49	40	49	42	49	45	41	39	42	46	49	43
Niet leuk	4	8	6	4	2	7	4	7	2	5	3	5	8	3
Vreselijk	8	8	8	5	3	6	5	9	3	5	2	3	6	2

$\geq 5\%$ gunstiger tov Oost NL
  $\geq 5\%$ ongunstiger tov Oost NL

Bijlage 3 Voorbeeld standaardiseren

Voorbeeld om duidelijk te maken wat gestandaardiseerde cijfers zijn.

School X heeft in 2007 onderstaande verdeling (tabel 1). U ziet dat het percentage 4VMBO van School X 60% is. Voor Oost NL is dat percentage 30%. Hierdoor kan geen eerlijke vergelijking tussen School X en Oost NL gemaakt worden van het aantal spijbelaars. Om wel een eerlijk beeld te krijgen worden de cijfers gestandaardiseerd. In onderstaande tabellen ziet u hoe de gestandaardiseerde cijfers berekend worden. In de eerste en tweede tabel ziet u dat het percentage spijbelaars op school X 22% is en in Oost NL 17%. Na standaardisatie (zie kolom school 2007, gestandaardiseerd tov Oost NL 2007) blijkt dat het percentage spijbelaars op School X 17% is. De conclusie is dat het percentage spijbelaars op school X gelijk is aan het percentage spijbelaars in Oost NL.

School 2007				
	aantal lln	aantal spijbelaars	% lln	% spijbelaars
2 VMBO	100	10	10	10
4 VMBO	600	180	60	30
2 HAVO/VWO	200	10	20	5
4 HAVO/VWO	100	20	10	20
Totaal	1000	220	100	22

School 2007, gestandaardiseerd t.o.v. Oost Nederland 2007	
	% spijbelaars
	1200 (= 10% * 12000)
	3600 (= 30% * 12000)
	400 (= 5% * 8000)
	1600 (= 20% * 8000)
	17 (= som bovenstaande/40000)

Conclusie: op school wordt net zoveel gespijbeld als gemiddeld in Oost Nederland 2007

Oost Nederland 2007				
	aantal lln	aantal spijbelaars	% lln	% spijbelaars
2 VMBO	12000	1200	30	10
4 VMBO	12000	3600	30	30
2 HAVO/VWO	8000	400	20	5
4 HAVO/VWO	8000	1600	20	20
Totaal	40000	6800	100	17

School 2003				
	aantal lln	aantal spijbelaars	% lln	% spijbelaars
2 VMBO	600	60	60	10
4 VMBO	100	40	10	40
2 HAVO/VWO	100	10	10	10
4 HAVO/VWO	200	70	20	35
Totaal	1000	180	100	18

School 2007 gestandaardiseerd t.o.v. school 2003	
	% spijbelaars
	60 (= 10% * 600)
	30 (=30% * 100)
	5 (= 5% * 100)
	40 (=20% * 200)
	13,5 (= som bovenstaande/1000)

Conclusie: op school wordt in 2007 minder gespijbeld dan in 2003